

25 Οκτωβρίου, 1993

[ΠΙΚΗΣ, ΧΑΤΖΗΤΣΑΓΓΑΡΗΣ, ΠΟΓΙΑΤΖΗΣ, ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΗΣ, ΑΡΤΕ-
ΜΗΣ, Δ/στές]

ΕΥΤΥΧΙΑ ΚΥΠΡΟΥ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ,

Εφεσείουσα,

v.

ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ,

Εφεσβλήτων.

(Αναθεωρητική Έφεση Αρ. 1080)

-
- Έφεση Αναθεωρητικής Δικαιοδοσίας — Βασικό επίδικο θέμα εξακο-
λουθεί να είναι η νομιμότητα της διοικητικής πράξης ή απόφασης
— Η επανέξεταση της νομιμότητας της πράξης ή απόφασης γίνεται
πάνω στα θέματα που εγέρθηκαν στην προσφυγή και περιορίζεται
στους λόγους της έφεσης ή αντέφεσης και σε θέματα δημόσιας 5
τάξης που εξετάζονται αυτεπάγγελτα.
- Έφεση Αναθεωρητικής Δικαιοδοσίας — Τροποποίηση της ειδοποίη-
σης έφεσης — Διακριτική ευχέρεια — Αρχές που εφαρμόζονται.
- Πρακτική — Έφεση Αναθεωρητικής Δικαιοδοσίας — Θεσμικό πλαι-
σιο της έφεσης — Θεσμοί της Πολιτικής Δικονομίας Δ.35 θ.3. 10
- Πρακτική — Αίτηση ακυρώσεως — Λόγοι για ακύρωση προσβαλλό-
μενης πράξης ή παράλειψης — Καν. 4(1) των περί Ανωτάτου Συ-
νταγματικού Δικαστηρίου Διαδικαστικών Κανονισμών του 1962.
- Συνταγματικό Δίκαιο — Σύνταγμα Άρθρο 30.3 — Η εκδίκαση των
δικαστικών υποθέσεων πρέπει να γίνεται μέσα σε εύλογο χρόνο. 15
- Λέξεις και Φράσεις — "Βάσιμος λόγος έφεσης" στη Δ.35 θ.4 των Θε-
σμών Πολιτικής Δικονομίας.
- Με βάση τις διατάξεις του Άρθρου 13(β) του Περί Απαλλο-
τριώσεως Γης Νόμου, Κεφ. 226 (ο οποίος καταργήθηκε με τον περί
Αναγκαστικής Απαλλοτριώσεως Νόμο 15/62) η αιτήτρια καταχώ-
ρησε προσφυγή κατά της άρνησης της Αρμόδιας Αρχής να της επι-
στρέψει γη που απαλλοτριώθηκε πριν την εγκαθίδρυση της Κυ-
πριακής Δημοκρατίας. Το πρωτόδικο Δικαστήριο αφού έκρινε ότι
οι σκοποί της απαλλοτριώσεως δεν εγκαταλείφθηκαν σύμφωνα με 20
τις πρόνοιες του πιο πάνω άρθρου του Κεφ. 226, απέρριψε την
προσφυγή. 25

Η αιτήτρια άσκησε έφεση προβάλλοντας τους εξής δύο λόγους:

1. Το πόρισμα ήταν εσφαλμένο λόγω της εφαρμογής του Κεφ. 226 από το πρωτόδικο Δικαστήριο, και
 2. Δεν αξιολογήθηκαν ουσιώδη περιστατικά της υπόθεσης τα οποία ο πρωτόδικος δικαστής έπρεπε να υπαγάγει στις νομικές αρχές που εφαρμόζονται στην παρούσα υπόθεση.
- Ο λόγος υπ' αρ. 2 διαγράφηκε για τον λόγο ότι δεν συνιστούσε βάσιμο λόγο έφεσης όπως προσδιορίζεται στη Δ.35 του θ.4 των Θεσμών της Πολιτικής Δικονομίας.
- 5 Στη συνέχεια ζητήθηκε αναβολή από την εφεσείουσα για να της δοθεί η ευκαιρία να υποβάλει αίτηση για τροποποίηση της έφεσης με την προσθήκη νέων λόγων. Οι εφεσίβλητοι έφεραν ένσταση προβάλλοντας σαν λόγο το μεγάλο χρονικό διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ της καταχώρησης της έφεσης και της ακρόασης της.
 - 10 Το αίτημα της εφεσείουσας απορρίφθηκε λόγω του ότι άδεια για τροποποίηση στο στάδιο που ζητήθηκε θα ερχόταν σε αντίθεση με τα χρονικά πλαίσια που καθορίζονται στη σχετική νομοθεσία για τη διατύπωση των λόγων της έφεσης και επίσης με το άρθρο 30.3 του Συντάγματος για εκδίκαση δικαστικών υποθέσεων σε εύλογο χρόνο.
 - 15 Το νομικό ερώτημα που εγέρθηκε στην έφεση ήταν κατά πόσο υπήρχε η δυνατότητα προβολής λόγου έφεσης ο οποίος δεν προβλήθηκε πρωτόδικα και ο οποίος όπως και στην παρούσα υπόθεση έρχεται σε αντίθεση με το βάθος της προσφυγής.
 - 20 Το νομικό ερώτημα που εγέρθηκε στην έφεση ήταν κατά πόσο υπήρχε η δυνατότητα προβολής λόγου έφεσης ο οποίος δεν προβλήθηκε πρωτόδικα και ο οποίος όπως και στην παρούσα υπόθεση έρχεται σε αντίθεση με το βάθος της προσφυγής.
 - 25 Η Ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου έδωσε αρνητική απάντηση στο θέμα και αποφάνθηκε ότι:
 1. Δεν μπορεί να προβληθούν κατ' έφεση λόγοι για την ακύρωση διοικητικής πράξης άλλοι από εκείνους που στοιχειοθέτησαν την προσφυγή και προβλήθηκαν ενώπιον του πρωτόδικου Δικαστηρίου με μόνη εξαίρεση την περίπτωση έγερσης θέματος δικαίου το οποίο βασίζεται επί παραδεκτών γεγονότων ενώπιον του πρωτόδικου δικαστηρίου.
 2. Η προσφυγή θεμελιώθηκε αποκλειστικά σε γεγονότα που επέβαλλαν εφαρμογή των προνοιών του άρθρου 13(β) του Κεφ. 226.
 3. Το μόνο θέμα που τέθηκε προς εξέταση και διερευνήθηκε από το πρωτόδικο δικαστήριο σε σχέση με την εγκυρότητα της άρνησης της αρμόδιας Αρχής να επιστρέψει την απαλλοτριωθείσα γη ήταν κατά πόσο είχε εγκαταλειφθεί ο σκοπός της απαλλοτριώσεως σύμφωνα με τις πρόνοιες του Άρθρου 13(β) του Κεφ. 226.
 4. Με την έφεση αμφισβητείται η εφαρμογή του Κεφ. 226. Ο
 - 30
 - 35
 - 40

ισχυρισμός αυτός είναι αντίθετος όχι μόνο με το λόγο για τον οποίο επιδιώχτηκε η ακύρωση της επίδικης διοικητικής πράξης, αλλά και με τα γεγονότα που τον στοιχειοθετούν και κατά συνέπεια δεν μπορεί να αποτελέσει βάση για ακύρωση της επίδικης διοικητικής απόφασης στο πλαίσιο επανακράτησης της προσφυγής. 5

Η έφεση απορρίπτεται. Δεν εκδίδεται διαταγή για έξοδα.

Υποθέσεις που αναφέρθηκαν:

Pikis v. The Republic (1986) 2 CLR 330

G.A.P. Estates Ltd v. Δημοκρατίας (1991) 3 Α.Α.Δ. 449 10

Δημοκρατία ν. Μαυρομιάτη & Άλλου (1991) 3 Α.Α.Δ. 543

Δημοκρατία ν. BP Κύπρος Λτδ. (1993) 3 Α.Α.Δ. 112

Nissis (No.2) v. The Republic (1967) 3 C.L.R. 671

C.D.Hay Properties Ltd v. Δημοκρατίας. Απόφαση ημερ. 26/6/1992

Τριανταφυλλίδη & Άλλου ν. Δημοκρατίας(1993) 3 Α.Α.Δ. 429 15

Έφεση.

Έφεση εναντίον της απόφασης Δικαστή του Ανωτάτου Δικαστηρίου Κύπρου (Παπαδόπουλος, Δ.) που δόθηκε στις 31 Μαρτίου, 1990 (Προσφυγή αρ. 703/86) με την οποία απορρίφθηκε η προσφυγή της εφεσείουσας κατά της άρνησης ή παράλειψης των εφεσιβλήτων να της επιστρέψουν γη που απαλλοτριώθηκε πριν την εγκαθίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας. 20

A. Τιμόθη (κα) για Λ. Παπαφιλίππου, για την εφεσείουσα. 25

Λ. Κουρσουμπά (κα), Ανώτερη Δικηγόρος της Δημοκρατίας, για τους εφεσιβλήτους.

Cur. adv. vult.

ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ: Την απόφαση του Δικαστηρίου θα δώσει ο Δικαστής Γ. Μ. Πικής. 30

- ΠΙΚΗΣ, Δ. : Το αντικείμενο της έφεσης είναι η απόφαση Δικαστή του Ανωτάτου Δικαστηρίου στο πεδίο της αναθεωρητικής δικαιοδοσίας, βάσει της οποίας απορρίφθηκε η προσφυγή της αιτήτριας κατά της άρνησης ή παράλειψης της αρμόδιας Αρχής να της επιστρέψει, υπό τους όρους που πρόβλεπε η τότε ισχύουσα νομοθεσία, γη που απαλλοτριώθηκε πριν την εγκαθίδρυση της κυπριακής Δημοκρατίας, για την κατασκευή κατοικιών μελών της αστυνομικής Δύναμης. Το Δικαστήριο έκρινε ότι οι σκοποί της απαλλοτρίωσης δεν εγκαταλείφθηκαν με την έννοια που ενέχει η "εγκατάλειψη" στο πλαίσιο του Άρθρου 13 του περί Απαλλοτριώσεως Γης Νόμου, ΚΕΦ. 226 (βάσει του οποίου διενεργήθηκε η απαλλοτρίωση) και επομένως το βάθος στο οποίο στηρίχθηκε το αίτημα για επιστροφή της γης και, στη συνέχεια η προσφυγή, δεν παρείχε βάση για τη δικαίωση της αιτήτριας.

Η αιτήτρια άσκησε έφεση κατά της απόφασης, για τους εξής δύο λόγους :

- "1. Ο Πρωτόδικος Δικαστής έσφαλε στο πόρισμά του ότι εφαρμόζεται στην παρούσα υπόθεση το Κεφ.226. Η υπόθεση *Costas Pikis v. The "Republic* (1986) 2 CLR 330 στην οποία εστηρίχθη ο Πρωτόδικος Δικαστής είχε σαν επίδικη διοικητική πράξη, πράξη που εκδόθηκε "όταν ακόμη ίσχυε το Κεφ.226.
- "2. Εν πάση περιπτώσει ο Πρωτόδικος Δικαστής δεν αξιολόγησε ουσιώδη περιστατικά της υπόθεσης τα οποία έπρεπε να υπαγάγει στις νομικές αρχές που εφαρμόζονται στην επίδικη περίπτωση."

- Κατά την έναρξη της ακρόασης της έφεσης διαπιστώσαμε, και σ' αυτό συμπίπτουν και οι απόψεις των δυο μερών, ότι ο λόγος 2 δε συνιστά βάσιμο λόγο έφεσης όπως ο όρος προσδιορίζεται στη Δ.35 θ.4 των Θεσμών Πολιτικής Δικονομίας. Τα "ουσιώδη περιστατικά της υπόθεσης" δεν προσδιορίζονται ούτε οι "νομικές αρχές" στις οποίες έπρεπε να υπαχθούν. Ακόμα δεν καθορίζονται οι συνέπειες των ισχυριζόμενων λαθών στην πρωτόδικη απόφαση.

Μετά τη διαγραφή του λόγου 2, η εφεσείουσα υπέβαλε αίτημα για την αναβολή της υπόθεσης για να της παρασχεθεί η ευκαιρία να υποβάλει αίτηση για τροποποίηση της έφεσης με την προσθήκη νέων λόγων που θα πληρώσουν το κενό που αφήνεται με τη διαγραφή του λόγου 2 και των θεμάτων που θα μπορούσαν να εγερθούν από την ολοκλήρωση και την προέκτασή του. Η δικηγόρος των εφεσιβλήτων έφερε ένσταση· πιθανή έγκριση του αιτήματος στο παρόν στάδιο, εισηγήθηκε, θα ισοδυναμούσε με την παράταση του χρόνου για την υποβολή έφεσης για το διάστημα το οποίο έχει μεσολαβήσει μεταξύ της καταχώρησης της έφεσης και της ακρόασής της, που υπερβαίνει τα τρία έτη. 5

Η ένσταση των εφεσιβλήτων ευρίσκει έρεισμα στη νομολογία. Στην *G.A.P. Estates Limited v. Δημοκρατίας* (1991) 3 Α.Α.Δ. 449, σημειώθηκε ότι δεν είναι επιτρεπτή η χρήση των εξουσιών του δικαστηρίου για τροποποίηση με τρόπο που να επιτρέπεται η αναμόρφωση ή ανάπλαση των λόγων της έφεσης μετά την παρέλευση σημαντικού χρονικού διαστήματος από την άσκησή της. 15

Το πιο κάτω απόσπασμα υποδηλώνει την προσέγγιση του δικαστηρίου αναφορικά με την άσκηση της διακριτικής ευχέρειας του δικαστηρίου στο πεδίο που εξετάζεται : 20

".... 'Αδεια για τροποποίηση σ' αυτό το στάδιο, θα ερχόταν σε αντίθεση, τόσο με το πνεύμα όσο και με το γράμμα των σχετικών δικονομικών διατάξεων που επιβάλλουν τη διατύπωση των ουσιωδών λόγων της έφεσης μέσα στα χρονικά πλαίσια τα οποία θέτει η νομοθεσία, όσο και τις αρχές που κατοχυρώνει το άρθρο 30.3 του Συντάγματος για την εκδίκαση των δικαστικών υποθέσεων μέσα σε εύλογο χρόνο." 25 30

Πέραν των ενστάσεών της στο αίτημα για αναβολή, η δικηγόρος των εφεσιβλήτων αμφισβήτησε το παραδεκτό και του πρώτου λόγου της έφεσης, ισχυριζόμενη ότι αυτός έρχεται σε αντίθεση με τους λόγους που προβλήθηκαν στην προσφυγή για την ακύρωση της επίδικης διοικητικής άρνησης ή παράλειψης. Επεσήμανε ότι, ενώ στην προσφυ- 35

γή προβάλλεται ως κύριος λόγος ακύρωσης της διοικητικής απόφασης ή παράλειψης ή μη συμμόρφωση με τις διατάξεις του Άρθρου 13(β) του ΚΕΦ. 226 [καταργήθηκε με τον περί Αναγκαστικής Απαλλοτριώσεως Νόμο 1962 (Ν 15/62)], με το λόγο έφεσης 1 επιδιώκεται ο παραμερισμός της πρωτόδικης απόφασης και κατ' επέκταση η ακύρωση της επίδικης διοικητικής απόφασης, για το λόγο ότι δεν τυγχάνουν εφαρμογής οι διατάξεις του ΚΕΦ. 226.

Η δικηγόρος της εφεσείουσας άντέταξε ότι είναι οι λόγοι έφεσης που στοιχειοθετούν τα επίδικα θέματα της έφεσης· επομένως δεν μπορεί να διαγραφεί θέμα το οποίο τίθεται με την ειδοποίηση έφεσης. Τις θέσεις της στήριξε σε αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου που ορίζουν ότι οι λόγοι έφεσης προσδιορίζουν τα επίδικα θέματα της έφεσης. Ιδιαίτερη αναφορά έκαμε στη *Δημοκρατία ν. Μαυρομμιάτη και Άλλου* (1991) 3 Α.Α.Δ. 543 και στην πρόσφατη απόφαση στη *Δημοκρατία ν. ΒΡ Κύπρος Λίμιτεδ* (1993) 3 Α.Α.Δ. 112. Είναι καθιερωμένο ότι και στο πεδίο της δευτεροβάθμιας αναθεωρητικής δικαιοδοσίας, όπως και το αντίστοιχο πεδίο της αστικής δικαιοδοσίας του Ανωτάτου Δικαστηρίου, οι λόγοι της έφεσης στοιχειοθετούν και συνθέτουν τα επίδικα θέματα της έφεσης. Άλλωστε, και στις δύο περιπτώσεις, η άσκηση έφεσης και το πλαίσιο ακρόασής της, διέπονται από το ίδιο θεσμικό πλαίσιο, τη Δ.35 των Θεσμών Πολιτικής Δικονομίας.

Εκείνο το οποίο καλούμεθα να αποφασίσουμε, είναι αν μπορεί να προβληθεί λόγος έφεσης που εμπεριέχει λόγο ακύρωσης της επίδικης διοικητικής απόφασης, ο οποίος δεν προβλήθηκε στην πρωτόδικη διαδικασία και μάλιστα, όπως και στην προκείμενη υπόθεση, έρχεται σε αντίθεση με το βάρθρο στο οποίο στηρίχθηκε η προσφυγή.

Η απάντηση στο ερώτημα είναι αρνητική. Στη *Christodoulos Nissis (No. 2) ν. Republic* (1967) 3 C.L.R. 671, κρίθηκε ότι δεν μπορεί να προβληθούν κατ' έφεση λόγοι για την ακύρωση διοικητικής πράξης άλλοι από εκείνους που στοιχειοθέτησαν την προσφυγή και προβλήθηκαν ενώπιον του πρωτόδικου δικαστηρίου. Εξαίρεση

από την αρχή αυτή μπορεί να ισχύσει μόνο εφόσον εγείρεται θέμα δικαίου το οποίο βασίζεται επί παραδεκτών γεγονότων ενώπιον του πρωτόδικου δικαστηρίου [βλ. επίσης *C. D. Hay Properties Limited ν. Δημοκρατίας* (Α.Ε. 927, απόφαση δόθηκε στις 26/6/92)]. Η αρχή στη *Nissis* 5 επαναβεβαιώθηκε με τον πλέον κατηγορηματικό τρόπο στην πρόσφατη απόφαση του Εφετείου *Τριανταφυλλίδη και Άλλου ν. Δημοκρατίας* (1993) 3 Α.Α.Δ. 429, όπου επαυτονίστηκε ότι :

"Το αντικείμενο της αναθεωρητικής έφεσης συνεχίζει 10 να είναι η νομιμότητα της διοικητικής πράξης ή απόφασης. Η επανεξέταση όμως της νομιμότητας της πράξης ή απόφασης γίνεται πάνω στα θέματα που ηγήθησαν 15 πρωτόδικα στην προσφυγή και σε όση έκταση οι διάδικοι έχουν περιορίσει τους λόγους στην έφεση ή στην αντέφεση και σε θέματα δημόσιας τάξης που το Δικαστήριο μπορεί να εξετάσει αυτεπάγγελα."

Στην προκείμενη περίπτωση η προσφυγή θεμελιώθηκε αποκλειστικά στην ύπαρξη των γεγονότων που επέβαλλαν την εφαρμογή των προνοιών του Άρθρου 13(β) για την 20 επιστροφή (με την προσφορά προς πώληση) του κτήματος στην εφεσεύουσα. Η προσφυγή είχε ως αποκλειστικό λόγο την ύπαρξη των προϋποθέσεων που edικαιολογούσαν την επιστροφή της γης, βάσει του Άρθρου 13 του καταργηθέντος ΚΕΦ. 226. Η ίδια θέση επαναβεβαιώθηκε κατά την 25 ακρόαση της προσφυγής. Το δικαστήριο έκρινε ότι οι σκοποί της απαλλοτρίωσης δεν εγκαταλείφθηκαν, διαπίστωση η οποία επέφερε την εκθεμελίωση της προσφυγής.

Το θεσμικό πλαίσιο της έφεσης (Δ.35 θ.3) στον τομέα της αναθεωρητικής δικαιοδοσίας, είναι η επανακρόαση 30 της προσφυγής υπό την αίρεση των περιορισμών που τίθενται με τους λόγους της έφεσης, αφενός, και την ελευθερία η οποία ενυπάρχει στο δικαστήριο να επιληφθεί ή ακόμα και αυτεπάγγελα να εγείρει θέματα που άπτονται του θεμελίου της δικαιοδοσίας του. Οι λόγοι για την ακύρωση 35 της προσβαλλόμενης πράξης ή παράλειψης, προσδιορίζονται στους νομικούς λόγους που καθορίζονται στην αίτη-

ση η οποία προβλέπεται από τον Κ.4(1) των περί Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου Διαδικαστικών Κανονισμών του 1962. Με την έφεση δεν μπορεί να τεθούν λόγοι για ακύρωση της επίδικης διοικητικής απόφασης άλλοι
 5 από εκείνους οι οποίοι προβάλλονται στην προσφυγή ή έστω αποτέλεσαν τα επίδικα θέματα κατά την ακρόαση της προσφυγής. Το μόνο θέμα το οποίο τέθηκε προς εξέταση και διερευνήθηκε από το πρωτόδικο δικαστήριο σε σχέση με την εγκυρότητα της άρνησης ή παράλειψης της
 10 αρμόδιας Αρχής να επιστρέψει την απαλλοτριωθείσα γη, ήταν κατά πόσο ο σκοπός της απαλλοτρίωσης είχε εγκαταλειφθεί σύμφωνα με τις πρόνοιες του Άρθρου 13(β) του ΚΕΦ. 226.

Με την έφεση αμφισβητείται η εφαρμογή του ΚΕΦ. 226
 15 στην προκείμενη υπόθεση, ισχυρισμός ο οποίος έρχεται σε αντίθεση τόσο με το λόγο για τον οποίο επιδιώχθηκε η ακύρωση της επίδικης διοικητικής πράξης, αλλά ακόμα και με τα γεγονότα τα οποία τον στοιχειοθετούν. Ο λόγος αυτός δεν μπορεί να αποτελέσει βάση για την ακύρωση
 20 της επίδικης διοικητικής απόφασης στο πλαίσιο επανακρόασης της προσφυγής.

Για τους λόγους που έχουμε εξηγήσει, κρίνουμε ότι ο λόγος 1 της έφεσης δεν μπορεί να αποτελέσει επίδικο θέμα της έφεσης και για το λόγο αυτό, όπως και ο δεύτερος
 25 λόγος έφεσης, δεν μπορεί να αποτελέσει βασίμιο λόγο έφεσης. Η διαπίστωση αυτή αφήνει την ειδοποίηση έφεσης γυμνή περιεχομένου και επομένως άνευ αντικειμένου.

Η έφεση απορρίπτεται.

Δεν εκδίδεται διαταγή για τα έξοδα.

Η έφεση απορρίπτεται χωρίς έξοδα.